

HØRINGSSVAR PÅ UTKAST TIL NY HELSE- OG OMSORGSLOV

Utkastet til ny helse- og omsorgslov skal tydeliggjøre kommunens ansvar for forebyggende og helsefremmende arbeid. Samhandlingsmeldingen, som er et viktig grunnlag for lovutkastet, påpeker at helsetjenestene preges av for lite innsats for å begrense og forebygge sykdom. **Nasjonalt råd for tobakksforebygging kan ikke se at lovutkastet vil stimulere til en omfattende endring på dette.**

Bruk av tobakk omtales i høringsnotatet som den **viktigste enkeltårsak til uførhet, sykdom og tidlig død** i Norge. Andre forhold knyttet til levevaner og helseadferd har også meget stor betydning. På denne bakgrunnen må en ny lov om kommunale helse- og omsorgstjenester legge en ramme som gjør at kommunene kan styrke forebyggende helsearbeid og ta helseutfordringene på alvor.

Det pågår for tiden flere parallelle løp som gir sterkere føringer for forebyggende helsearbeid:

1. Høring på ny helse- og omsorgslov
2. Høring på ny folkehelselov
3. Høring på utkast til Nasjonal helse- og omsorgsplan
4. Ny tobakksstrategi for perioden 2011-2015
5. Endringer i tobakksskadeloven

Disse føringene må følges opp av statlige, regionale og lokale myndigheter med **nødvendige bevilgninger** til tobakksforebygging. Uten økede bevilgninger vil de nye faglige føringene være lite verdt.

Nasjonalt råd for tobakksforebygging vil for øvrig kommentere følgende momenter i lovforslaget:

§ 3-2. Kommunens ansvar for individ- og grupperettede helse- og omsorgstjenester

Helsepersonell har en svært viktig rolle i kommunenes helsefremmende og forebyggende arbeid, og fastlegen står i en særstilling. Høringsutkastet foreslår en **presisering av gjeldende forskriftshjemmel for fastleger**, hvor det kan gis forskrifter om kvalitets- og funksjonskrav. Nasjonalt råd for tobakk er positiv til dette. Vi mener at slike krav også må omfatte fastlegens oppgaver innen helsefremmende og forebyggende arbeid, herunder tobakksforebygging.

Frisklivssentraler i kommunene kan bli en hovedarena for veiledning om røykeslutt, individuelt og i grupper. Nasjonalt råd for tobakksforebygging ser positivt på utviklingen og etableringen av slike sentraler. Det er viktig at frisklivssentralene forankres i helsetjenesten, og at det stilles faglige kompetansekrav til de som arbeider der.

Nasjonalt råd vil påpeke at tobakksforebygging også i høyeste grad hører inn under **primærforebyggende arbeid**, jfr. oversikten på s. 172. Når det gjelder tobakk er det innen primærforebygging via strukturelle tiltak at samfunnet har mest helsegevinst å hente – og det er også mest kostnadseffektivt.

§ 3-3. Kommunens ansvar for helsefremmende og forebyggende arbeid

I forslaget til lovtekst pålegges kommunen å drive systematiske tiltak for å identifisere personer som står i fare for å utvikle helseproblemer. Et slikt individfokus er relevant, men utgjør bare en del av bildet. Omfattende helsegevinster som kan hentes ut ved helsefremmende og forebyggende arbeid på systemnivå/befolkningsnivå nevnes ikke i lovforslaget. Kommunens ansvar for helsefremmende og forebyggende arbeid som ikke skjer i regi av helsesektoren bør for eksempel omtales, selv om dette er mer utførlig omtalt i utkastet til folkehelselov.

På s. 178 i høringsnotatet står følgende:

”Med utgangspunkt i forsvarlighet er det en risiko for at kommunene nedprioriterer forebyggende helsetjenester. Å unnlate å arbeide forebyggende gir en mindre direkte målbar konsekvens for kommunen enn å unnlate å tilby andre helse- og omsorgstjenester. Dette gjør det også vanskeligere å føre tilsyn med forebyggende tjenester. Tilsyn vil dermed også kunne føre til en prioritering av andre tjenester fremfor forebyggende tjenester.”

Dette kan oppfattes som om Helse- og omsorgsdepartementet presenterer en begrunnelse som kommunene kan benytte for å **prioritere ned forebyggende helsetjenester**. Nasjonalt råd for tobakksforebygging mener at det nettopp burde være et poeng å styrke grunnlaget for å føre tilsyn med kommunenes forebyggende helsetjenester.

Nasjonalt råd for tobakksforebygging ønsker Helse- og omsorgsdepartementet lykke til med det videre lovarbeidet.

Med vennlig hilsen

Nasjonalt råd for tobakksforebygging

Maja-Lisa Løchen (leder) professor, Universitetet i Tromsø, overlege UNN

Anne Lise Ryel (nestleder) generalsekretær, Kreftforeningen, Oslo

Tom Kristian Grimsrud forsker, Kreftregisteret, Oslo

Svein Høegh Henrichsen allmennlege, Langbølgen legesenter, Oslo

Frode Gallefoss overlege Sørlandet sykehus, professor Universitetet i Bergen

Turid Lingås Holmen professor, leder Ung-Hunt, Hunt forskningssenter, NTNU

Janne Scheffels forsker, Statens Institutt for Rusmiddelforskning, Oslo

Leif Edvard Aarø seniorforsker, Nasjonalt folkehelseinstitutt, Oslo

Anders Aasheim seniorrådgiver, Fylkesmannen i Troms, Tromsø

Anne-Kristine Nordrehaug Åstrøm professor, Medisinsk-odontologisk fakultet, Universitetet i Bergen